

EGYENLŐSÉG

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Budapest, V. Akadémia-utca 7.
hová minden küldemény intézendő.

TÁRSADALMI HETILAP.

SZERKESZTI

FEKETE A.

Előfizetési feltételek:

Egész évre házhoz küldve	8 frt
Félévre	4 "
Negyedévre	2 "

Egyes szám ára 16 kr.

MEGJELENIK MINDEN VASÁRNAP.

Becsüljük meg önmagunkat.

III.

Utóbbi időben nagyon szerették emlegetni a dzsentri és zsidóság közti különbséget, az irtózatot választfalat, mely a hajdani köznemesség és felekezettünk közt emelkedik, a tátongó űrt, mely elzárja utját a zsidóságnak, mely olyannyira törli magát a dzsentrikaszinóba.

Az egész dolog, a megkülönböztetés már alapjaiban hamis és ugyancsak nem mutat érett megfontolásra, mert ha a dzsentrit azon, valóban nemes értelmében vesszük, melyben veszi ama hatalmas nemzet, melynek nyelvéből vették át a szót, akkor vallásbeli különbséget nem tehetni, ha pedig oly értelemben vesszük, melyben a zsidóság ellenségei szeretik magyarázni a fogalmat, no, akkor nincs dolgunk a dzsentrivel, nincs dolgunk szabad, derék, hazafias polgárokkal, hanem bizonyára oly klikkekkel, melyekben, sajnos, hazánk épen nem szükkölködik.

Átká az a magyarságnak, hogy szeparatistikus vonása még mindig előtérben mozog, hogy a klikkrendszer még mindig szereti, tehát örömmel tapasztalhatjuk, hogy ez irányban javulás mutatkozik; mutatkozik pedig leginkább a fővárosban és a nagyobb szerű vidéki városokban.

De fentartotta magát az eikülönülő szellem a kisebb mezővárosokban és faluhelyeken; ezek terjesztgetik a vádat, hogy a zsidóság a dzsentri közé tolikodik.

Tagadhatatlanul a vidéki intelligencia hatalmas tényezőjét képezik a zsidók. Tudjuk, hogy a vidék zsidó hölgyei mint szövetkeznek jótékony egyesületekké, a zsidó ifjuság, mint alkot önművelődési egyesületet.

Nem azért említjük ezt, mintha nagyon örülnénk felette ha a zsidóság elkülönül más felekezettől, de hiszen tudvalevő dolog, hogy zsidó nők birnak legtöbb hajlammal és képességgel a jótékony egyesületek alapítására és ismerjük a szomorú viszonyokat, melyek ifjuságunkat elkülönítésre kényszerítik. De mondhatjuk, hogy sokkal szivesebben vesszük azt az elkülönülést, mint a tolikodást. Ne kívánczozunk azok tár-

sasága után, kik lenéznek bennünket, ne vágyódjunk azok társasága után, kik magukat félisteneknek tartván szánó, vagy megvető mosolylyal fogadnak.

A szorgalmas iparos, a buzgó, sohasem nyugvó kereskedő, a zsidó értelmiség, ne vágyakozzék a pöfeszkedő végzett földesurak, a félkegyelmű szellemi arisztokrácia körébe, ha az nem fogadja szivesen. Jobb szeretjük, ha maguknak maradnak, mintsem, hogy tolikodóknak nevezzék.

Ismerünk az antiszemitizmus fészke közepén helységet, melynek igen szép kaszinója van. Beiratkozott a vidék intelligenciája, berendeztek olvasó és mulató termet. Megejtették a választást — és zsidót választottak elnöknek. A szolgabíró ur nem is lépett be a kaszinóba, nem is lép be, mig zsidó lesz az elnök.

Nem hiszszük, hogy olakodásnak nevezhetné valaki a zsidó eljárását, midőn ez tovább is megmarad hivatalában, ha a szolgabíró urnak nem is tetszik, de elítéljük azon zsidókat, kik minden erővel közébe szeretnének fukarkodni azoknak, kik ellenségei felekezettének, közéjük szeretne, csak azért, hogy mond. hassa, ime, lássátok, engem becsülnek és tisztelnek, ha zsidó vagyok is, de benneteket, bizony meg sem néznek.

Az említett kaszinóban több zsidó tag van és egyik sem érzi magát kevesebbnek a kör akármelyik tagjánál, de még a tekintetes szolgabíró urnál sem.

Mily más helyzete van annak, ki mindenféle kerülőn végre bejutott a körbe. Ha nem ég valakinek pipája, siet meggyújtani, ha pelyhet lát nótárius uram kabátján, óvatosan leveszi, ha kell valaki a tarokkhoz, tiszteletnek veszi, ha őt engedik az üres helyet elfoglalni, és aztán minden szavára, mozdulatára vigyáz, nehogy valahogyan megsértse partnerjeit. Mosoly ül folyton ajkain, alázatos mosoly a szolgának, ki jó borralalót kapott. Feszesen jár és resteli, ha nevéen szólítja hitsorsa. A templomot természetesen messziről kerüli és kocsizásra rendesen a szombati napot választja.

Egyáltalán az oly zsidó, ki megfeledkezne magáról, valóban elköveti azt, mivel szeretik vádolni az

egész zsidóságot, épenséggel nem irigyendő állapotba kerül, megsértve nemcsak egyéni, hanem felekezete méltóságát is.

Tartsuk azért szem előtt, hogy zsidó vallásunk nem szolgáltathat okot arra, hogy kevesebbnek tüntessük fel mint mások, hogy örülnünk kellene a mások megtisztelő leereszkedésének és hálát kellene rebesgetnünk a dzsentriek, ha oly kegyes és befogadó körébe, tartsuk ezt szem előtt és nagyobb tiszteletben fognak tartani, mert tanulságát fogják tapasztalhatni az erőnek, a szilárd elhatározásnak, mely a zsidóságban honos.

Ha kívánjuk, hogy mások megbecsüljenek, becsüljük meg önmagunkat. M.

Antiszemitizmus Romániában.

Aranyidők járnak az ujdonsült királyságban, mely bátran foghat kezét a világ tizedrészével, a hatalmas Oroszországgal.

Most fog ám csak igazán felvirágozni és fogja betölteni fényével és dicsőségével a mindenséget; most lesz ám igazán nagy, tisztelt és rettegett állam, nagyhatalom.

Persze, míg a többi apró-cseprő népségek, holmi Anglia, Franciaország, az Osztrák-Magyar monarchia kormányai egyetértést és békességet iparkodnak létesíteni a polgárok közt, a román kormány füttyöt hány a magát polgárosodottnak gunyoló Európának és halad a maga bölcs utján.

Ugy ám, a miniszterelnök megtalálta az utat, melyet, ha követ, üdvözl Románia — Bratianó ur felcsapott antiszemitanak. Igaz ugyan, hogy mint a titkos drámairó nem meri bevallani, hogy ő szerzője remekművének, a nagy államférfiu is szereti előtérbe állítani Maroin urambátyámat, kinek háta épen elég széles arra, hogy egy csepp állam még kisebb premierjét elrejtse, de hát azért tudjuk, hogy kicsoda az, ki a német kanczellárt, Bismarkot akarván utánózni, keresett magának lengyeleket, és ráakadt a zsidókra,

No, ezeket jó lesz kikergetni; pompás dolog lesz, ha megint felkapják az én nevemet is, gondolá Bratiano Jon és egybehivatta az antiszemita kongressust.

Közöltük a tárgysorozatot, melynél valamely bohóc-előadás programja sem lehet külön, és konstatálhatjuk, hogy az antiszemita, illetőleg a miniszterelnök ur tökéletes kudarcot vallott.

Jó is lesz, ha Bratianó ur más mezejét keresi dicsőségének, mert bizony elítéli a zsidóüldözéseket Románia intelligenciája is.

Érdekes vezércikket olvasunk ez ügyben az Ind. Rom. hírlapban.

Mélyen sülyedhetett, ugymond, a Bratiano kabinet, ha a közeli választások idején arra gondol, hogy a zsidók ellen szálljon csatátérre. Ha a román anti-

szemiták francia és magyar elvtársaikat bukaresti összejövetelre invitálják, az természetes dolog, de, ha a külügyminiszter közlönye a zsidók ellen izgatja a népet, az felfoghatatlan és meg nem bocsátható.

A zsidókérdés régi dolog és nem tegnap óta létezik; az egymásután következő kormányok kerültek megoldását és inkább a kedélyek megnyugtására törekedtek. Másként gondolkozott Bratiano.

A mostani miniszterelnök a kérdést felhasználta, hogy a nép szenvedélyét lehetőleg magasra fokozza: Kéz alatt támogatta a zsidókat, hivatalból üldözte őket. Feláldozza a hont, csak hogy kormányon maradhasson; 1876 óta nem tett Bratiano semmit az ország nemzetgazdasági állapotának javítására, tíz év óta még csak statisztikáját sem adta a zsidóknak. A kormány 400,000 zsidót emleget, pedig alig van 250,000, jól tudja a kormány, hogy a nagy vállalatok, melyek az állam szükségleteit fedezik, zsidókezekben nyugosznak, vasuti és más építkezési engedélyek zsidók birtokában vannak, dehát evvel Bratiano nem törődik. Ahelyett, hogy megoldaná a zsidó kérdést, függőben hagyja, sőt kimondjuk nyiltan: Nem is akarja megoldani, mert szorul rá; a zsidókérdés ama szalmaszál, melybe kapaszkodik, ha közeleg utolsó pillanata.

Hogyan kívánhatja valaki, hogy az összlakosságnak tizszázalékánál több zsidó ne lakhassék Romániában, hogy a zsidók megfosztassanak a földbirtokos jogtól?

A románoknak épenséggel nincs kereskedelmi hajlamuk, és ha sok zsidó van is Romániában, akkor is megfelelnek e szükségletnek, az ürnek, melyet betöltenek.

Reméljük, hogy akad majd valaki, ki szemébe, mondja a miniszter urnak, hogy mily gyönyörű az olyan kétszinű játék, minőt ő játszik.

Ne higye valaki, hogy az Jnd. Rom. filozemita lap. Oh, nem egy vágást intézett már a zsidóság ellen. De e cikke hiven visszatükrözteti az ország hangulatát.

Bizony, bizony észére térhetne a jó miniszterelnök ur és meggondolhatná, hogy mi szolgál inkább javára az országnak, melynek királya után ő legelső személyisége, meggondolhatná, hogy nem-e jobb védelmezni szorgalmas iparos és kereskedelmi lakosságot, melynek nincs más hibája és nem követett el más bűnt, mint, hogy zsidónak született, mint titokban támogatni, az oly egyéneket, kik mást sem tudnak, mint rombolni és rontani.

T — o.

A hadsereg köréből.

Alig van már rend és rang, melyet korunk szellemi ragálya, az antiszemita kóra nem érintett volna. Azt hihetnők, hogy a hadsereg, mely minden vallású tagjait egyaránt foglalja hatalma alá, mely minden tagjának egyenlő jogokat oszt és minden tagjára egyenlő kötelességeket ró, páncélozva és védve lesz a betegség behatásai ellen.

A hadsereg egyes tagjai a szabályzat alapelvei ellenére, ellenére a szabályzatnak, mely a felekezetek egyenlőségéről kezesedik, hódolnak az antiszemitizmusnak. Ha e körülmény okát kutatjuk, ugyanazon tényezőkre bukkanunk, melyek a polgári életben táplálják a ragályt. Vannak, kik minden sportért lelkesedve, nem zárkoznak el a zsidóüldözés nemes sportja elől sem, mások derék, kötelességtudó zsidó társaik által az előléptetésben érzik magukat akadályoztatva, mások meg mindenféle jóra való és haszontalan indokot használnak fel a badar szenvedély leplezésére.

Valóban művelt tiszt, ki hivatása nemességét felfogja, nem helyezkedhetik ellentétbe másvallású társával, hanem megosztja vele jogait, bánatát, örömét. De a félig művelt, ki, mert mindenütt vannak féltudósok, a hadsereg tisztikarában is található, ki épen csak a legszükségesebb követelményeknek van birtokában, mesterséges ellentétet alkot önmaga és zsidó társa közt, elítéli utóbbi lelkiismeretességét tolakodásnak, és fukarságnak nevezi mérsékletességét, gyávaságnak gunyolja eszélyességét és reáharitaná mind ama gonoszságokat, melyeket a zsidó plebs rovására irnak.

Ragyogó példák ellenkezőjét bizonyították és kitüntették kiválóan, hogy a zsidókatonák bátorsága el nem tagadható. Vitézek legvitézbbjeként jutalmaztak meg zsidókatonát a boszniai hadjáratban. Zsidó katona nem szolgált alkalmat személyes támadásokra és gyűlöletes vádaskodásokra. Az antiszemita társuk azért következő eljáráshoz folyamodnak: A gyűlölt „zsidó“ előtt ecsetelik a zsidó „uzsorások“ bűneit és mintegy elvárják, hogy társuk védelmezni fogja a gonoszakat is — pedig hát tudjuk, hogy nincs az a felekezet, a nemzetiség, melynek ne volnának selejtes, megvetett elemei. És épen az képezi ellenségeink régi taktikáját, hogy e selejtes elemeket helyezik egy sorba a zsidónép egészével. Miután az antiszemitizmus vallási érveinek hazugságát és gonoszságát napfényre hozták, már nem beszélnek róluk, nem emlegetik többé a talmudot és a sulchanaruchot; e közkedveltségű csatszók elvesztették népszerűségüket; most a „faj“ a lapis offensiois; a faj, melynek minden hivatottságát eltagadják. Pedig ismételtén láttuk, mint emelt a keresztviz ereje ily üldözött egyéneket a legmagasabb katonai rangra — és ez bizonyára fényes czáfolata a badar elítéletnek.

A „zsidó“ gunynevét minden perczen hallhatja az izraelita honvédő, természetesen ez emeli öntudatát és fokozza társai iránti becsülését. Bizony ez az ártatlan kedvtelés szétrombolja az igazi fegyelem alapját, a társias egyetértést.

Egyik ezredes egybehívja tisztjeit és zsidó százados jelenlétében felszólal: A zsidó zsarolás újabb áldozatot követelt. Óvom önöket, uraim, azon zsidó vampirok elől, kik áldozataikat kiszívják és azután teljesen tönkre teszik. Ugyanezen az alkalomadtán torokszakadtából szidja a zsidó csőcseléket.

Egyik magyar várban minden indokolás nélkül kizárták a tiszti kaszinóból a zsidókat; hogy még a régi izraelita tagokat is kizárják, új igazoló jegyeket adnak ki

és a régieket érvényteleneknek nyilvánítják. Képzeltetni a kizárt tisztek helyzetét; minden felszólalás hasztalan volt. (Sajnáljuk, hogy czikkirő az illető várat meg nem említi, mert részünkről nincs tudomásunk az esetről. Szerk.)

Mihez kezdjenek ily körülmények közt az izraelita tisztek? Nem tüntethetnek előljáróik ellen, és, ha hallgatólag fogadják a dolgot, aláássák a katona legjobb erényét, a becsületérzést.

Am gondolkozzék felette a legfőbb katonai hatóság.

Egyik zsidó tartalékos hadnagy fegyvergyakorlatok alkalmával társai körében volt; az urak teljes lélekkel hódoltak az antiszemitizmusnak és nem törődve az izraelita jelenlétével tréfa örve alatt addig gunyolták és szidták a zsidóságot, míg a hitében sértett erélyesen fel nem szólalt. Közbenlépése a józanok tetszésével találkozott, de a többiek annál hevesebben vitatták a zsidó ügyeket és kezdték emlegetni, hogy mily hasznos és üdvös volna, ha a zsidókat mind kikergetnék. A leglármasabbat különbeni kihívás fenyegetése mellett mérsékletre szólította fel az izraelita tiszt. A dühös fanatikus ahhoz a kényelmes kibuvóhoz nyult, hogy zsidó nem képes elégtételadásra. Végre mégis ki kellett állnia a placzra és bizony most is emlegeti azt a kart, melynek mély sebét köszönheti.

Roppantul kedvelik a dalokat, melyek a zsidókat gúnyolják és épenséggel nincsenek tekintettel az izraelita társakra, mikor dalolnak. Hogy egyszer mindenkorra nyugtá legyen, egyik tiszt egyenesen Bécsbe ment és a hadügyminisztert kérte fel közbenjárásra. Kérelmének megvolt a kedvező eredménye. Látni való dolog, hogy legfelsőbb körökben mily intencziók uralkodnak.

Ő Felsége arany szava, hogy a hadsereg szelleme nem lehet más, mint a legfelsőbb haduré, minden tisztnek lebegjen szeme előtt. A mint a legfelsőbb hadur hí védője országai, nemzetiségeinek és néptörzseinek, úgy kell, hogy mindenki, ki a Felség kabátját ölti fel, megemlékezve a fenkölt mondásról, minden társában, legyen az bármily nemzetiségű, vallású, fajú és nyelvű, csakis bajtárst lásson, kinek oldala mellett kell küzdenie, győzni, vagy halnia.

(Fentebbi cikket „osztrák tiszt“ írta az „Ö. V.“-nak és bizonyára gondolkodóba ejtenek a tények. Lesz alkalmunk visszatérni a dologra. Szerk.)

Zsidó segédek.

Az izraelita ifjuságnak nagy része a kereskedelemnek szenteli magát; e pálya régóta középpontja a zsidók tevékenységének. Hadd utaljunk oly félszűzsegre, mely miatt hitsorsosaink sokat kénytelenek szenvedni. Értjük azon körülményt, hogy más felekezetűeket inkább alkalmaznak üzlettulajdonosaink, mint zsidókat.

Elvitázhatlan tény, hogy izraelita üzletembereink és iparosaink nagy része különös előszeretettel tanúsít más vallásúak iránt, sőt vannak, a kik elvből csakis idegen felekezetűeket foglalkoztatnak. Be kell — sajnos — vallanunk, hogy e körülménynek oka részben kereskedő ifjainkban

magukban keresendő, mivel ezek daczára, hogy elégtelen szaktudománnyal és előismeretekkel bírnának, oly elbizakodottak, hogy bármily vállásu művelt kereskedő mellett okvetlen háttérbe szorulnak. Nagyon is elhanyagolják még azt, hogy alapos szakismeretet elsajátítsanak és azt hiszik, hogy általános áru-ismeret és eladási tehetség elegendő, elfelejtik azonban, hogy a jó clárusító távrolról sem azonos a jó kereskedővel. Ez az oka annak, hogy őket nagyszámmal találjuk a detail-üzletekben valamint az engros-üzletekben is mint utazókat, ellenben nagyon csekély számban vannak képviselve mint könyvvezetők vagy mint levelezők. Azelőtt okozhatta ez, — valamint az a körülmény, hogy oly üzletembereknek nehezükre esett zsidó személyzetet elfogadni és megtartani, kik a szombatnapi nyugalmat nem bírták vagy nem akarták tekintetbe venni — hogy más vállásuaknak előnyt adtak.

Léteznek-e még ez okok? — Erre határozottan „nem“-mel felelhetünk. Nagyon is emelkedett az izraelita segédek alkalmazhatósága az által, hogy most már a tanodák túltömöttsége miatt jobb módu családok gyermekei is a kereskedői pályára lépnek. Hasonló hatással vannak az akademiák, a szakiskolák szakismereteik fejlesztésére, úgy hogy ma már bátran versenyezhet a zsidó kereskedőség más felekezetével, sőt gyakran felül is mulhatja utóbbit derekasság és észtehetség dolgában. Mindennek daczára kevésbé tehetségesnek tartja sok kereskedőnk a zsidó segédek másnál, még mindig háttérbe szoritja amazt, előnyt ad emennek; megnehezíti ezáltal a szegény zsidó segédnek életfentartását, céljának elérését, a mit önön maguk is csak saját derekasságuknak és kitartásuknak köszönhetnek úgy, mint Isten áldásának. Vajjon nem kellene e sikereiknek őket bizalmukban ifjabb hitsorsosaik tehetségei iránt megerősíteni, támogatásukra ösztönözni!

Korunk áramlatában fekszik az, hogy ujitások elérésére egyleteket alapítanak; de a mondott cél elérése ne ez uton történjék. Bizonyára csak egy általános intésre, ösztönzésre van szükség, hogy ez irányban javításokat eszközöljünk; fel kell hívni az izraelita kereskedőket, hogy eddigi módszerüket abbahagyják. Nem követeljük hitsorsosaink különös kegyezését; hiszen nincs szebb annál, mint ha különféle felekezetű egyének békésen dolgoznak egymás mellett, sőt inkább akarjuk, hogy minden princípális a segédnek csak derekassága és használhatósága szerint adjon előnyt és hogy ne nehezítse még meg az izraelita fiatal embernek amugy is bajos életfentartását holmi hátrábhelyezések által.

Ismételten hangsulyozzuk, hogy félre ne értsenek másrészt: nem akarjuk hitsorsosaink előbbrehozását, de nem is háttérbe szorítását, hanem tényleges egyenlő-jogúságot kívánunk.

A valódi istenfélelem tetteinkben nyilatkozik, és Istennek tetsző dolog hitsorsosaink támogatása, nem alamizsna, hanem minden akadálynak elhárítása által, mely megélhetésüket megnehezitené, történik. Kívánatos, hogy a szülők, kik gyermekeiket kereskedői pályára szánják, azokat nagyobb fokú szakismeretek elsajátítására ösztönözzék; épügy

javíthatnak e körülményeken a községek és egyletek azáltal, hogy kiképező és kereskedelmi iskolákat felállítanak, melyek azután üdvére válnak ifju kereskedőink ügyének.

Schlesinger A.

Levelezés.

Eperjes, 1886, okt. hó:

Az eperjesi Congr. izr. hitközség érdemduus elnöke Dr. Glück Lipót eperjesi ügyvéd, ki daczára annak, hogy mint egész felső magyarországon általános elismert jogász tekintély, vidéki városban alig ismert kiterjedésű klienselával bir, és irodája teendői őt busásan foglalkoztatják, már 13 év óta sem drága idejét, sem fáradságot nem kímélve, lelkes odaadással s lankadatlan buzgalommal vezet a hitközség ügyeit. Sok évi fáradságtalan s mindig hazafias irányban működő tevékenysége az eperjesi Congr. izr. hitközség történetében maradandó emléket biztosítanak számára, és a hitközség bizonyára csak hálással fog visszatekinthetni mindenha ezen kiváló elnökének minden irányban kiterjedő, de mindenek előtt hazafias szellemű, tevékenységére s az ennek következtében elért erkölcsi eredményekre.

Igy többek között, csak egynehány évvel ezelőtt, s nem csekély küzdelem árán, valósíthatta meg Dr. Glück Lipót hitközségi elnök azon hazafias eszméjét, hogy a kilencz tizedrészben német ajku hitsorosok hitközségének egész ügykezelésében s hivatalos érintkezésben az addig használt német nyelv elejtessék és helyébe a drága magyar szó tétessék a hitközség hivatalos nyelvévé, és egyuttal a magyar nyelvet nem tökéletesen bíró hitközségi rabbinál is kieszközölte, hogy az Ő Felségeikért kötelességszerűleg teljesítendő imát azontul mindig magyar nyelven tartsa meg.

Legujabban hitsorsosai bizalma folytán a hitközségi iskolaszék elnökévé is megválasztatván, ezen sokoldalú férfi, ki minden nemes eszméért ifju hévvel tud lelkesedni, ki a különben is mindenkor kellő figyelemmel gondozott elemi oktatást s a hitközség által fentartott, a mai kor követelményeinek úgy a tanítás, mint a hazafias irány tekintetében mindenképen megfelelő négyosztályu elemi iskolát, mint a szerető atya legifjabb csemetéjét, tette kiváló gondja s figyelme tárgyává.

Iskolaszéki elnöki minőségében ő penditte meg ujabbban az általa már mint hitközségi elnök is még előbb iniáiale azon eszmét, hogy a hitközségi elemi iskola számára mely 30 éven át egy omlatag s az elemi oktatásnak a a physikai ember fejlődésére is kiváló gondot fordító követelményeinek semmikép sem megfelelő épületben volt elhelyezve, egy a mai kor ez érdembeni követelményeinek is minden tekintetben megfelelő, és úgy a hitközség mint a város díszére váló, új épület emeltessék. Ámde a derék hitközségi s iskolaszéki elnök ezen korszerű eszméje a hitközségi tagok egy csekély töredékénél nem találkozott helyesléssel, mert- a mint mondák, de különben igaz is- a hitközség, mit ilyen, nagyon szegény, és sem a hitközség sem annak tagjai ilyen rendkívüli terhet el nem bírnak. De a szilárd akarattal kitűzött célja felé haladó férfiút

ezen ellenzéki áramlat nem vizitálta, és mit sem törődve a különben is csekély ellenszéki fractióval, leleményességében eszközök után kutatott, melyek egyrészt neki lehetővé tegyék, hogy az általa hirdetett ige testté váljék, másrészt pedig a hitközségi tagok terhét ne öregbitsék egy batkával sem. És fáradhatatlan buzgalmának s eszélyességének ezen, jóformán lehetetlennek látszó modust is sikerült megtalálnia.

Az eperjesi congr. izr. hitközség kebelében ugyanis önálló működéssel és hatáskörrel, szintén fenáll egy beteg-ápolási s temetkezési szentegylet, a „Chevia Kadisa“; mely egyletében Dr. Glück Lipót szintén kiváló vezérszerepet játszik. És minthogy ezen egylet kellő vagyonnal rendelkezik, a hitközségi iskola ügyét szíven hordó buzgó iskolaszéki elnök, az ezen egylet élén álló és nem csak a hitközség s az éppen említett szentegylet közül magának örök emlékű érdemeket, de a magyar zsidóságnak csak az 1867. évi XVII. törvényczikkkel évtizedeken át folytatott küzdelemben is hervadhatatlan babérokot szerzett, ország-szerzte előnyösen ismert nevű, Holländer Leoval s a szentegylet más befolyásos egyéniségeivel érintkezésbe lépve, egy e célból összehívott szentegyleti közgyűlésen ragyogó ékesszólásával és ellenállhatatlan logikája érvelésével, rábizta a „Chevra Kadisa“-t, hogy ez a hitközségi iskola felépítésére saját vagyonának egy nagy részét feláldozza, minek következtében aztán a nevezett szentegylet az említett célra 1000 forintot meg is szavazott. (A magyarok Istené is megáldja érte. Szerk.)

Ilyképen az iskola felépítéséhez szükséges tőke legnagyobb része meglévén, az iskola a hitközség tulajdonát képező telken, a budapesti dohány utcza zsinagógamintájára épített, szép hitközségi templom mellé s a kir. kath. főgymnázium tószomszédságában határozottatott felépíttetni. De az iskolaszék buzgó elnöke még itt sem állapodott meg. Tervét azon részében is, mely szerint az iskola-építés a hitközségi tagok terhét egy batkával se öregbitse, teljesen meg akarta valósítani. És fáradhatatlan utánjárásának ez is sikerült, a mennyiben az iskola a mint ez Dr. Glück Lipótnak alább egész terjedelmében közölt megnyitó s átadó beszédéből részletesen kivehető-csakugyan egészben adakozások útján lett felépítve.

Ennek az iskolának megnyitását ünnepelte f. hó 17-én az eperjesi congr. izr. hitközség. A megnyitási ünnepélyen Eperjes városának intelligentiája valláskülömbőség nélkül s igen szép számban jelent meg.

A megnyitási ünnepélynek kiváló fényt kölcsönzött a jelen volt polgári és katonai hatóságok, a bíróságok, a kir. ügyészség, az ügyvédi kamara, a papság, a felsőbb, s alsóbb, tanintézetek, a pénztézetek fejei s előljárói és a nagyszámu más városi celebritások.

Az ünnepélyt pontban 11 órakor az ezen célból alakult s a hitközségi kántor szakavatott vezetése alatt álló énekkar nyitotta meg a minden magyar szívet hangosabb, dobogásra készítő „Szózat“-tal. Ennek elhangzása után Dr. Glück Lipót hitközségi elnök lépett a szószékre, és a diszes közönség feszült figyelme közt, ragyogó ékesszólás-

sal adta elő mélyen átgondolt, fenkölt, hazafias szellemű, és gyakori haróságó éljenek s taps által félbeszakított így be is fejezett beszédét.

M é l y e n t i s z t e l t g y ű l e k e z e t !

Az elemi iskolában nyeri az ifjuság legelső oktatását; itt rakják le alapját jövőbeli mivelttségének és ezen alap minéműségétől függ a műveltségi épületnek minéműsége. Az elemi oktatásnak ezen döntő jelentőségénél fogva a jelen korban, mely az általános mivelttséget irta zászlájára, az elemi iskolákra a legnagyobb gondot és figyelmet fordítják, az elemi iskoláknak számát mindinkább szaporítják és a meglevők számára új, a kor igényeinek, megfelelő helyiségeket építenek. Mindez nemcsak a legnagyobb készséggel létesítik, hanem a létesítettnek megnyitása valóságos ünnepélylyé válik. Ezen nézetemnek helyességét igazolja a mélyen tisztelt jelenlevőknek szép száma és diszes sora, kik ide seregettek, hogy az eperjesi izraelita hitközség újonnan épült elemi iskolájának megnyitását ünnepeljék.

Szívem mélyéből üdvözlöm önöket ezen új épületnek falai között, mely épület nemcsak céljánál fogva érdemel figyelmet, hanem azért is, mert helyreállításának költségei kizárólag adakozásokból fedeztettek.

Kellemes kötelességet teljesítek, a midőn önök előtt a nemeslelkű adakozóknak neveit felsorolom.

Első helyen kell felemlítenem az „Eperjesi Chevra-Kadisa“ nevű betegápolási és temetkezési szentegyletet. Az eperjesi izraelita hitközség már régebben belátta azt, hogy azon árokutczai helyiség, melyben iskolája mint egy 30 éven át elhelyezve vala, sem az oktatás, sem az egészség követelményeinek többé meg nem felel és végre tavall el is határozta új iskola-helyiségnek felépítését. Az építési költség 10,000 forintban irányoztatott elő. Amde a hitközség szorult anyagi viszonyokban lévén, nem volt képes ilyen összeget előteremteni. Ezen szorultságában vette a hitközség a „Chevra-Kadisa“-nak azon határozatát, mely szerint ezen szentegylet saját vagyonából az építési költség fedezésére szükséges összeget a hitközségnek rendelkezésére bocsátja. A hitközség legnagyobb örömmel és legszívélyesebb köszönettel fogadta el ezen nagylelkű ajánlatot, mert csak ennek következtében válhatott az iskolaépítés tárgyában az ige testté.

Ezen adakozóhoz méltán sorakozik szabad királyi Eperjes városa, mely iskolahelyiségünk felépítéséhez 40,000 darab téglával járult. Szeretett városunknak ezen nemes tette annál nagyobb fényben tündöklöklik, ha figyelembe vettetik, hogy iskolánkat évi 500 forintnyi készpénzbeli segélyben, tanítóinkat pedig megfelelő fajarandóságban részesíti. Fogadja a nemes város mindezekért a hitközségnek legforróbb köszönetét.

A midőn hitközségünk oktatási feladatának eleget teendő, új iskolaépületnek felállításához fogott, Holländer Leo ur, hitközségünknek érdemes tagja, a ki legjobb erejét a magyar zsidóság jogainak kivívására fordítá és különösen hitközségünk és Chevra-Kadisánk közül felejtethetlen érdemeket szerzett, szintén nem maradhatott vissza és csakugyan járult 500 forinttal az építési költségekhez. A hitközségnek hálája ezuttal is élénken nyilvánul irányában.

Hálásan kell még megemlítenem az eperjesi izraelita nőegyletet, mely 100 frt 80 krnyi adakozással segítette elő az iskolaépítést, továbbá Patzau Mór ur hitközségi tagot, a ki 10,000 darab téglát adományozott és mint az iskolaépítési bizottságnak pénztárosa e tisztét a legnagyobb pontossággal és lelkiismeretességgel látá el.

Köszönetet kell nyilvánítanom Garai Ödön királyi mérnök urnak, a ki ezen iskolaépületnek tervét elkészítette és az egész építkezést ellenőrizte. E kettős munkát a leg-

nagyobb szakavatottsággal és körültekintéssel, még pedig minden díjazás nélkül csupán a jó ügy iránti önzetlen buzgalomból teljesíté.

Végre dicsérőleg kell kiemelnem, hogy Sitányi János építési vállalkozó ur a reá bizott építkezést az ez iránt létrejött szerződéshez képest a legpontosabban, legrendesebben és legcsinosabban végezte.

Ezen tényezőknek közreműködése mellett állítottatott fel ezen szép iskolaépület, melyre nézve szerencsés omennek tekintendő, hogy azon napon nyitattik meg, melyre hazánk pótolhatlan bölcsőnek, Deák Ferencznek, születésnapja esik.

Ilyen kedvező auspiciumok alatt átadom önöknek, tisztelt tanítói kar, ezen új iskola épületet. Falai közt kifejtendő működésük legyen sikeres! Neveljenek tanítványaikból embereket! Vessék fiatal sziveikbe a vallásosságot, de a valódi, az erkölcsnemesítő vallásosságot, nem pedig az álszenteskédést, a pietizmust; csak így fogják ők sziveik sugalmából és minden külső kényszer nélkül a jót választani, a rosszat kerülni. Tanítsák őket arra, hogy embertársaik irányában vallás-, faj-, rang- és vagyon-külömbőség nélkül türelmesek és szeretetteljesek legyenek. Figyelmeztessék őket arra, hogy az emberi életnek főfeladata nem gazdagságok összehalmozásában, hanem jó tettekben rejlik, hogy vagyont szabad ugyan szerezni, de csak tisztességes úton és módon és nem mint önczél, hanem csak mint eszközt az emberiség magasztos czéljainak elérésére. Neveljenek tanítványaikból jó hazafiakat! Sajátittassák el velők az édes magyar nyelvet. Oltás lelkükbe a szeretetet, ragaszkodást és áldozatkészséget drága hazánk irányában, melyen csüggenek nemcsak jó, hanem akár vallásüldözés, akár fajgyűlölség, akár inség okozta rossz napjaikban is, hiven az imént elhangzott „szózat“-nak eme szavaihoz:

„A nagy világon e kívül
Nincsen számodra hely;
Aldjon vagy verjen sors keze,
Itt élned, halnod kell.“

Eddigi működésök, tisztelt tanítói kar, kezességet nyujt nekem arra nézve, hogy az önökre bizott és bizandott tanítványokat az általam jelzett szellemben tanítani fogják és azért a legnagyobb bizalommal és megnyugvással végzem átadási teendőmet.

A midőn még önöket tisztelt vendégek, a kik jelenlétükkel ezen ünnepélynek diszt kölcsönöztek, hitközségünknek legbensőbb köszönetéről biztositanám, és felkérném, hogy iskolánkat szives emlékezetükben megtartani és hathatós pártfogásukban részesíteni méltóztassék, zárom szavaimat e forró óhajjal;

„Isten áldása lebegjen ezen épület fölött!“

Az emelkedett hangú beszédet Weiss Vilmos igazgatótanító sikerült s mély paedagogiai tanulmányokat tanusító beszéde követte, melylyel a hitközségi s iskolaszéki elnöktől a tanítói karnak átadott iskolát, ennek nevében átvette. Ezen beszéd után a „Hymnust“ énekelték.

A szépen exekutált hazafias dal elhaló accordjait Dr. Austerlitz Majernek, az eperjesi congr. izr. hitközség kiérdemesült, rabbijának, valóban fenkölt szellemű, meleg ihlettségű, és ezen jeles hitszónok kiváló szónoki tehetségét fényes világításba helyező, egyházi irányu, lelkes és hazafias szellemű alkalmi beszéde követte. Ezen beszéd daczára annak, hogy a derék rabbi, ki a magyar nyelvet tökéletesen nem bírja, német nyelven adta elő, majd egy félórán át bilincselte le a magyar érzelmi hallgatók figyelmét, kik gyakori éljenekkel s tapssal adtak kifezést a

a vallásos tendenciájú, de a mellett teljesen liberalis szellemű, alkalmi szónoklat helyes iránya által benünk kellett érzelmeknek. A nemes szónoki hévvel előadott s kitünő benyomást gyakorlott nagyobb szabásu beszéd, a mai kor igényelte elemi oktatás kellő méltatása mellett, egyrészt utolsó időkben lábrakapott egészségtelen áramlat által alig oly nagy előszeretettel a zsidókra háritott, s őket tulságosan materialistikus tendenciákkal terhelő vádok alaptalanságát mutatta ki, adatokkal támogatván azon tényt, hogy a legrégebb időktől fogva egészen napjainkig, mindig és aránylag nagy számmal voltak a zsidók közt a minden szépet, jót s nemest, de kiválólag a nyilvános közoktatást, nagy áldozatok árán is támogató kiváló férfiak s hogy e szerint a zsidóságra háritott kizárólagos materialmus vádja nem egyéb roszakaratu s tendenciosus ráfogásnál; másrészt pedig magasztos felfogással a különböző vallásfelekezetek közötti jó egyetértés szükségességét és legfőbbképen a szeretett hazához az utolsó leheletig ragaszkodó, önzetlen s odaadó hazafiaság eszméjét méltatta, és ő Felségeikre, hön szeretett apostoli királyunkra s királynénkra, a városra s annak hatóságaira, valamint az összes jelenvoltakra mondott áhitatos imával végezte beszédét, melynek befejeztével ismételten megújuló éljen volt megérdemlett jntalma a derék rabbinak.

A rabbi beszédét befejezésül egy zsidó templomi ének követte, melynek végeztével a díszes közönség megelégedelen távozott, a szép s hazafias ünnepélyről a legjobb benyomást vive magával.

Sok ily derék tisztviselők kellenének az izr. hitközségeinknek.

Választás.

(Vége.)

Pollák Mór nagykeresk., Popper Ármin tollkeresk., Porges B. nagykeresk., Posner Kár. L. lovag nagyker., Purjes Zsigm. dr. orvos, Quittner Jakab kereskedő. Reich Ármin dr. magánzó, Reinitz József dr. orvos. Reusz Kár. magánzó, Riész Sándor bőrnagykeresk, Rosenfeld Manó kereskedő, Rott Jakab dr. ügyvéd, Rust Bernát nagykeresk., Schermann Ad. dr. orvos. Schlesinger Ign. nyomdatulajdonos, Schlesinger Ignác. gubacskereskedő, Schmiendl Ign. dr. ügyvéd, Tornay Schossberger Nándor földbirtokos, Tornyai Schossberger Zsig. földbirtokos, Schönberg Ármin dr. ügyvéd, Schreyer Jakab dr. ügyvéd, Dombov. Schulhof Géza dr. ügyvéd, Schwarz Ármin igazgató, Schwarz Ármin mérnök, Schwarz Lajos dr. orvos, Schweiger Adolf földbirtokos, Schweiger Márton földbirtokos Simon Jakab kereskedő, Simou József dr. ügyvéd. Sinayberger Ármin kereskedő, Singer Bernát nagykereskedő, Singer Jakab dr. orvos, Singer Lázár fakeskedő, Spitzer, D. H. kereskedő, Steinitz Adolf ügynök. Stern Bernát háztulajdonos, Stern Ignác gyáros, Stern Miksa háztulajdonos, Stern Simon háztulajdonos, Sternthal Adolf földbirtokos, Stiller Mór dr. ügyvéd, Strasser Alajos nagykereskedő, Sváb Károly főrendiházi tag, Tenczer Pal szerkesztő, Totis Adolf kereskedő, Erényi Ullmann Imre nagyker., Erényi Ullmann Lajos igaz-

gató, Ullmann M. G., nagykereskedő, Ullmann Sándor dr. orsz. képviselő, Veigelsberg Leó hírlapíró, Vidor Zsigmond dr. szemorvos, Wahrmann Mór orsz. képviselő, Weil Simon kereskedő, dr. Weinmann Fülöp kir. közjegyző, Weiner Adolf ruhanagykereskedő, Weiner Károly kereskedő, Weiner Miksa bornagykereskedő, Weingruber Ármán vendéglős, dr. Weisser Károly k. közjegyző, Weisskopf Jakab kereskedő, Weiss Bertalan háztulajdonos, Weiss D. varrógépkereskedő, dr. Weiss Jakab orvos, Weissmayer Ferencz, lisztkereskedő, Wolfner Gyula nagykereskedő, Wottitz Ignác. D. nagykereskedő, Zwack József likörgyáros.

✿ T Á R C Z A. ✿

Salamon.

Nagy körré fejlődtek a bölcs királyról szóló, régtől fogva elterjedt mondák, melyek mindenféle alakzatokban keringtek az áhitatos nép ajkain; e mondák azonban, sajnos, kezdenek feledésbe merülni s félő, hogy nagy királyunk tettei, viszontagságai ma-holnap teljesen elmosódnak emlékünkből; hadd elevenítsék fel néhány ily a zsidó nép képzeletét jellemző-mondát.

Midőn Salamon a jeruzsalmi nagy templom építését tervezte, melynek nagyszerűsége — úgy mond — felülmúljon minden képzelhető s eddiggelé fennálló palotát, trónja elé idézte Isten a bölcs királyt és szólt hozzá:

— Az általad építendő templom kedves lesz szememnek, de álzodatot hoznotok csak akkor szabad benne, ha semmiféle vasszerszámot vagy egyéb vasszőget nem használtok az építésnél.

Sok gondot okozott e szigorú feltétel a királynak, álmatlanul töltötte éjszakáit és nem látta keresztülvihetőnek a nagy mű létesítését. Végre összehívta legmeghittebb tanácsadóit, akiktől megtudá, hogy teremtett Isten egy apró kis férget, a samirt, mely minden követ, a legkeményebb ásványt is jég-simára tud rágni és mely e munka alatt folyton szaporodik, úgy, hogy a legnehezebb munkát is elvégzi egy nap tartama alatt.

Ekkor Salamon bűvös gyűrűje segítségével maga elé idézte a alvilági szellemeket, de egyikök sem adhatott felvilágosítást a samir hollétéről.

— Miért nem mégy királyunkhoz, Asmodejhez, mondák a ravasz szellemek, jól tudván, hogy Asmodejhez nem fog Salamon egyikönnyen férni.

A démonok királya ugyanis távoli völgyben lakott, körülveve rengeteg sziklával; mély árok medrében volt alvilági palotájának bejárata, melyhez csak a víz eltávolítása után férhetett emberi lény és mely bevolt növe sűrű burjánnal, tövisbokkal.

Salamon kiprobált hűségű, eszes hadvezérét, Benája ben Jahojátát szólította fel, hogy keresse meg Asmodejt; ellátta soha meg nem ürülő bortömlőjével és gyűrűjével. Benája el is indult az ördöglak felé; itt megérkezve, lecsapolta az árok vizét, a gyűrű segítségével áthatott a barlang nyílásán és bortömlőjével megtöltötte az árok medrét. Szerencséjére nem volt otthon Asmodej, akit mármost megleshetett; nem is váratott soká magára a démon; jó kedvűen jött haza bő zsákmányával és, mint azt mindig tenni szokta, megitta az árok teljes tartalmát, mely ez alkalommal nem töltötte meg gyomrát hallal, békával, kigyóval, de igenis fejét az általa eddig nem ismert mármorral.

Kimerületlen dőlt le barlangjában a szörny s negyedóra múlva elárulta horkolása Benája előtt tehetetlen voltát. Ekkor előlépett rejtekéből és miután Salamontól kapott békózó lánczot nyakára vetette Asmodejnek, ki felébredtekor egy gyermeknél is ártatlanabbá volt téve, megmagyarázta neki szorult helyzete okát és czélját. Szóval vonakodott, de tetteleg nem állhatott ellen Benája vaskarjának, hogy Salamon trónja elé kerüljön.

— Megkeritsd nekem a lehető legrövidebb idő alatt a samir férget, mert különben a legmélyebb börtönben fogsz sinylődni, mondá a bölcs király.

Asmodei erre felelé:

— Uram, szent királyom, nincsen hatalmamban előkeríteni ez állatot, de tudom, hogy a hatalmas tengerfejedelem birtokában levő saskeselyű rejté el és őrizi, mint a szeme-fényét, de ha szabadon bocsátasz, meglásd, legrövidebb idő alatt birtokában lesz a samirnak.

Salamon azonban sokkal jobban ismerte a ravasz hitszegőt, semhogy ráállott volna szavaira; hanem most ismét Benájához fordult tanács és segélyért.

Benája kiszámított terve szerint üvegharanggal kezében néhány emberrel megindult hajóján a kesely-sziget felkutatására; ezt elérve, a kesely fészkéhez lopózkodott és nem lévén ott a keselyanya, a fiókokra borította üvegharangját. Midőn utóbbi ismét visszatért eledellel fészkéhez, látta és hallotta az éhező keselykéket táplálékért sivitani, de bármint igyekezett is, nem fért hozzájuk; nem bírta csőrével a vastag üveget áttörni. Végső elkeseredésében tehát a samirt hozta elé, mely kezdte már átrágni az üvegtakarót; akkor előtört hirtelen Benája és az üveget a rajta levő féreggel elragadta; egy nappal utóbb Salamon békében építhette a fényes templomot; a világ minden széleiről összehozott művészei a remek művet a képzelhető leggyönyörűbb módon építették és felépült teljes díszében Salamon temploma. (Folyt. köv.)

K—r M.

H I R E K

— **Eljegyzések.** Dalnok y Béla dr. a fővárosban előnyösen ismert és általánosan tisztelt fiatal ügyvéd eljegyezte Kohner Zsigmond fővárosi nagykereskedő leányát Adélt, Schwarcz Gyula okányi nagybirtokos pedig Paulát. — Dr. Arányi Miksa, a „Gazette de Hongrie“ szerkesztője és a New-York életbiztosító társaság titkára eljegyezte Grossner Emma kisasszonyt, Grossner Bernát bécsi nagykereskedő leányát. — Singer Sándor, a Singer és Wolfner czég főnöke eljegyezte Schön Jenny kisasszonyt Budapesten.

— **Esketések a budapesti dohány-utcai izr. templomban október 31-én, d. e. 9 órakor:** Kálai Mór budapesti rubakereskedő, Rosenzweig Száli váci szül. budapesti lakos hajadonnal; — 9¹/₂ órakor Schacherl Isidor budapesti kereskedő, Grünhut Irén budapesti szül. hajadonnal; — 10¹/₂ órakor Podvinetz Daniel bajai szül. budapesti kereskedő, Frommer Johanna budapesti szül. hajadonnal; — 11 órakor Adler József rózsahegy szül. budapesti fakereskedő, Wellisch Malvina budapesti hajadonnal; — 11¹/₂ órakor Kellner Károly h.-doroghi szül. debreczeni földbirtokos, Abeles Emma óbudai szül. hajadonnal; — 2¹/₂ órakor Leicht Lipót Adolf egyház-fai szül. budapesti kereskedő, Lefkovic született Breitbarth Mária budapesti szül. özvegygyel; — 3 órakor Klein Albert szegedi szül. budapesti czimfestő, Wintermann Hermina budapesti hajadonnal; — 3¹/₂ órakor Redlich Bernát budapesti bádigos, Raztonitz Linda irsai szül. budapesti hajadonnal; — 4 órakor Wein-

mann József szentesi szül. könyvelő, Weinberger Teréz Róza budapesti hajadonnal; — 4¹/₂ órákor Klein Mayer pápai szül. budapesti pinczér, Kohn Teréz Antonia nagykorösi azül. hajadonnal. — **Nov. 1-én**, d. u. 4 órákor Kohn Jakab gyöngös-tarjani szül. budapesti fatereskedő, Török Matilda budapesti szül. hajadonnal. — **Nov. 2-án**, d. e. 8¹/₂ órákor. Bamberger Rezső budapesti szül. diszitó, Mandl Fanny budapesti hajadonnal; d. u. 2 órákor Fischmann Albert hatnei szül. turai lakos, gazdász Schlesinger Száli Lotti rajeczi szül. budapesti hajadonnal.

— **Gyászünnepe**lyt rendezett csütörtökön délután 5 órákor a pesti izr. nőegylet, leányárvaházának elhunyt alapítói és alapítványozóinak emlékére. Az ünnepély Friedmann Mór tanár főkantor, Kiss József „Halottak emléke“ című alkalmi költeményére irt karával vette kezdetét, melyet az árvaház növendékei szabatosan adtak elő. Ezután következett Dr. Kohn Sámuel hitszónok emlékbeszéde, mely kitűnő tartalmánál fogva rendkívülien hatott a gyászgyülekezetre. Erre az árvaház növendékei imát mondtak az elhunyt alapítók lelki üdvéért. Végre Friedmann Mór tanár, főkantor, énekelte el a nála megszokott

művészettel karkiséret mellett, „Feltámadunk“ című zene-szerzeményét. Az ünnepélyen distingualt közönség volt jelen.

Halálozás. Ellenbogen Adolf, a nemzeti színház zenekarának nyugdíjazott igazgatója, csütörtökön hosszas szenvedés után meghalt. Az elhunyt ritka becsületes és tevékeny ember volt, tőle telhetőleg minden alkalommal segítette hitrokónait. Temetése pénteken délután volt a zenészeti körök élénk részvéte mellett.

— **Próbaszónoklat.** Grünbaum Manasse ur Vácziól, a máté-szalkai izr. hitközség meghívása folytán, a sátoros ünnepek alkalmával próbaszónoklatot tartott, mely magvas tartalma folytán a nagyszámu közönség általános tetszésével találkozott. A tetszés valóságos lelkesedéssé vált, mikor a rabbijelölt később a szentegylet gyűlésén, hazánk édes nyelvén tartott hosszabb beszédet, melynek az lesz biztos következménye, hogy a máté-szalkai izr. hitközség mielőbb megteszi a lépéseket Grünbaum Manasset lelkipásztorának megnyerni.

— **Téves hír.** Az a hír, hogy a vallás és közoktatási miniszteriumban izraelita ügyosztályt állítanak, valamint Goldzieher dr. miniszteri titkárrá történt kinevezésének hire valótlannak bizonyult.

SCHLENKER és KOVÁCS

a n. é. közönség becses figyelmébe ajánljuk

KÖNYVNYOMDÁNKAT,

melynek czélszerű berendezése minden szakmába vágó nyomtatványok elkészítését lehetővé teszi.

Ügyvédi, üzleti nyomtatványok, röpiratok, hirdalpok, könyvek, legjutányosabb áron legpontosabban készíttetnek.

Tisztelettel

Schlenker és Kovács,

Akadémia-utca 7. sz.